

STRESZCZENIE

Marzena Alicja Tomiak:

Rozwój turystyki w Trójmieście w latach 1945-1989

Celem dysertacji jest ukazanie rozwoju historycznego turystyki na terenie Trójmiasta w latach 1945-1989, na tle wszechstronnych uwarunkowań społeczno-politycznych, kulturowych i gospodarczych epoki, a tym samym poszerzenie i uzupełnienie wiedzy z zakresu historii turystyki w Polsce w odniesieniu do regionu trójmiejskiego w latach 1945-1989.

Ramy chronologiczne opracowania stanowią lata 1945-1989. Cezura początkowa obejmuje powszechnie przyjętą datę zakończenia II wojny światowej oraz będące jej skutkiem włączenie Gdańska i Sopotu w granice Polski. Natomiast cezurę końcową stanowi przełom ustrojowy w Polsce, który doprowadził do upadku dotychczasowego systemu społeczno-politycznego oraz stał się załącznikiem nowego ładu społeczno-gospodarczego w Polsce i Europie. Badaniami objęto trzy miasta: Gdańsk, Sopot i Gdynię, które tworzą śródmiejską aglomerację trójmiejską.

Zebrany materiał badawczy pozwolił dokonać analizy historycznej rozwoju turystyki w aglomeracji trójmiejskiej w okresie niemal pół wieku. Praca oparta została na obszernej bazie źródłowej. Przeprowadzono badania w Archiwum Akt Nowych w Warszawie, w Archiwum Państwowym w Gdańsku, w Archiwum Państwowym w Gdańsku Oddział w Gdyni oraz w składnicach akt. Ze względu na monograficzny charakter opracowania, wykorzystano następujące metody badawcze: retrogresywna, indukcyjna, analityczna, opisowa, dedukcyjna, porównawcza i wybrane elementy metody statystycznej. Źródła archiwalne, sprawozdania i relacje zostały poddane analizie i syntezie, co pozwoliło na ocenę ich przydatności związanej z udzieleniem odpowiedzi na postawione przez autorkę pytania badawcze. Metoda retrogresywna i opisowa w fazie wstępnej pozwoliła na przedstawienie najważniejszych czynników, które miały wpływ na rozwój i ukształtowanie się turystyki w regionie trójmiejskim w latach 1945-1989. Na podstawie analizy dokumentacji historycznej autorka przedstawiła tradycje turystyki oraz jej uwarunkowania na omawianym terenie. Metoda porównawcza pozwoliła na zaprezentowanie rozwoju infrastruktury turystycznej w trzech głównych ośrodkach tzw. „rdzenia trójmiejskiego”. Uzyskane dane zaprezentowane zostały przy użyciu wybranych metod statystycznych (obliczenia szacunkowego

i reprezentacyjnego) w postaci tabel. W fazie wstępnej, opracowując zebrany materiał, odtworzona została faktografia i wydarzenia przy pomocy ogólnie przyjętej metodologii badań historycznych. Pozwoliło to wyodrębnić i opracować merytoryczne dane, a następnie skomponować tekst zgodnie z nakreślonym celem i założeniami konstrukcyjnymi.

W rozdziale I, posiadającym charakter kompilacyjny, została dokonana zwięzła charakterystyka Trójmiasta, jako środowiskowych uwarunkowań i podstawy do dalszych rozważań. W rozdziale pierwszym, który składa się z pięciu podrozdziałów, ukazano przyrodnicze i kulturowe podstawy rozwoju turystyki w regionie. W podrozdziałach pierwszym i drugim opisane zostało położenie i rzeźba terenu przy uwzględnieniu poszczególnych jednostek fizjograficznych. Uzupełnieniem tych informacji jest opis sieci hydrograficznej, flory, fauny, oraz obszaru chronionego krajobrazu w Trójmieście. Trzeci podrozdział zawiera rys historyczny ponad 1000-letniego Gdańska i znacznie młodszego Sopotu oraz XX-wiecznej Gdyni. Kolejne podrozdziały zawierają: elementy dziedzictwa kulturowego regionu przedstawiające dorobek materialny i duchowy przodków i współczesnego pokolenia, postacie z historii regionu, które dzięki splutowi wydarzeń nie tylko w odległej przeszłości zapisały się na trwałe w pamięci potomnych oraz tajemnice i legendy, które od wieków zakorzenione są głęboko w świadomości ludzi związanych z regionem.

Rozdział II został poświęcony tradycjom turystyki do 1945 roku w trzech odrębnych organizmach miejskich, tworzących potem Trójmiasto. Podobnie jak rozdział pierwszy posiada on charakter wprowadzający i składa się z trzech podrozdziałów. Pierwszy opisuje turystykę do 1919 r. i początki kąpeli morskich z opisem dzielnic kąpielowych poszczególnych miejscowości. Drugi podrozdział poświęcono aktywności turystycznej ludności polskiej w dwudziestoleciu międzywojennym w strukturach WMG, a trzeci zawiera charakterystykę ruchu turystycznego w tym samym okresie.

Tematem rozdziału III jest rozwój bazy turystycznej, w tym obiektów i urządzeń oraz bazy noclegowej. W występujących po sobie podrozdziałach dokonano historycznej inwentaryzacji stanu bazy turystycznej. Swoim zakresem obejmuje szlaki komunikacyjne wodne i lądowe, szlaki turystyczne, bazę noclegową, gastronomiczną i atrakcje turystyczne regionu. Przedstawiono dynamikę zmian w rozwoju infrastruktury w omawianym okresie.

W następnym (IV) rozdziale znajdujemy podstawy kadrowe rozwoju turystyki, w tym system kształcenia i doszkalania specjalistów z zakresu turystyki, przewodnictwo turystyczne oraz sylwetki zasłużonych działaczy turystycznych.

Rozdział V wypełnia charakterystyka turystyki szkolnej i akademickiej w podziale na: szkolne koła krajoznawczo-turystyczne, Związek Harcerstwa Polskiego, Towarzystwo Schronisk Młodzieżowych oraz turystykę w środowisku akademickim.

Problematyka działalności organizacji turystycznych, fundamentalnych dla rozwoju turystyki, zajmuje rozdział VI, w którym w porządku rangowym omówiono następujące stowarzyszenia i instytucje: Polskie Towarzystwo Krajoznawcze i Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze, Towarzystwo Krzewienia Kultury Fizycznej i Turystyki, okręgowe związki sportowe, turystykę zakładową i związkową, w organizacjach kościelnych oraz osób niepełnosprawnych.

Formy ruchu turystycznego obejmują ostatni rozdział VII. Ukazano w nim trójmiejską turystykę kwalifikowaną, wypoczynek sobotnio-niedzielny, turystykę morską i uzdrowiskową, zagraniczny ruch turystyczny – przyjazdowy i wyjazdowy, biura turystyczne i informację turystyczną.

W zakończeniu dokonano oceny wszystkich omówionych w pracy zagadnień, wyodrębniono etapy rozwoju trójmiejskiej turystyki, a także przybliżono najważniejsze osiągnięcia w rozwoju turystyki do 1989 roku oraz zaprezentowano luminarzy tej dziedziny, jak również wykazano pewną specyfikę rozwoju turystyki. Pracę zamyka część końcowa, tradycyjnie składająca się z aneksów, zestawienia bibliograficznego, indeksu nazwisk, spisu: tabel, map, wykresów i fotografii oraz streszczenia w języku angielskim.